

jegu« Mate Lovraka. »Priče partizanke« Branka Ćopića. »Đurđice« Prežihova Vorančica). Poticaj za domaće pismene radove dobivali su učenici iz rada na nastavnom satu, a nastavni sat i rad u školi često se ne samo dopunjavao, već i usmjerio prema postignućima u domaćim pismenim radovima.

Pismeni radovi u školi i domaći pismeni radovi stalno se isprepleću i prožimaju u nastojanjima i našim raznolikim postupcima, kojima omogućujemo učenicima stjecanje pravilnoga pismenog izražavanja i njihove opće pismenosti.

Zvonimir Kuhar

OSVRTI

DESETI SASTANAK PRAVOPISNE KOMISIJE

Prema zaključku devetog sastanka od 9. ožujka o. g. Pravopisna se komisija sastala u Beogradu u prostorijama Srpske akademije nauka 27. svibnja i zasjedala ondje do uključivo 1. lipnja. Na dnevnom redu bilo je raspravljanje o pisanju tuđih riječi, o zajedničkoj pravopisnoj terminologiji i o principima za izradu pravopisnog rječnika, koji će biti priključen uz pravopis. Prisutni su bili svi članovi Pravopisne komisije.

O osnovnim načelima za pisanje tuđih riječi bio je već donesen zaključak na jednom od prijašnjih sastanaka, a na desatom su sastanku razmotrene formulacije o njegovoj praktičnoj primjeni na tuđe riječi iz zapadnoevropskih, klasičnih i slavenskih jezika. Raspravljena je i dotjerana i formulacija o zajedničkoj pravopisnoj terminologiji, kako bi i u tom pogledu oba izdanja pravopisa, zagrebačko i novosadsko, bila jedinstvena. Kao primjer navodim, da se Pravopisna komisija između dvostrukih naziva *zarež* i *zapeta*, *tačka* i *točka*, *tvorba riječi* i *građenje riječi*, *prisojna zamjenica* i *posvojna zamjenica*, *zajedničke imenice* i *opće imenice*, *pogodbene rečenice* i *uslovne rečenice*, *nezavisne rečenice* i *naporedne rečenice*, *prednjonepčani suglasnik* i *prednjonepčani suglasnik*, *zadnjonepčani suglasnik* i *zadnjonepčani suglasnik* odlučila za termin, koji je ovdje naveden na prvom mje-

stu, i to zato, što se on može jezično i stručno bolje opravdati.

Pri utvrđivanju principa za izradu pravopisnog rječnika Pravopisna je komisija zaključila, da taj rječnik treba da bude tako sastavljen, kako bi davao savjete ne samo za pravilno pisanje, nego i za pravilan izgovor na temelju novoštokavske akcentuacije. Na taj će način pravopisni rječnik obuhvatiti ne samo one riječi, koje su pravopisno zanimljive, nego i one, koje su akcenatski problematične. Takav je zaključak donesen zbog toga, što mi još nemamo prikladnog priručnika za pravilan izgovor, ali i zbog toga, što se osjeća, da neke dosadašnje akcenatske norme treba promijeniti prema današnjem načinu izgovora. Pri rješavanju toga pitanja Pravopisna komisija nije dirala u osnovna načela našeg štokavskog akcenatskog sistema, nego je dopustila neke akcenatske novotvorine, odobrila neke dvostrukosti, a kadšto i između dvostrukosti opredijelila se za prošireniju varijantu. Tako je na pr. u 2. i 3. l. sg. aorista usvojila promjenu akcenta u glagola *potaći*, *krenuti*, *pisnuti*, a u lok. sg. višesložnih imenica m. r. prihvatila dvostruku mogućnost akcentiranja, na prvom i na preposljednjem slogu (*govoru* i *govoru*, *događaju* i *događaju* i sl.). Slične su dvostrukosti odobrene i u gen. množine imenica ž. r. na konsonant, pa u infinitivu nekih glagola (*oplesti*, *izvući*), a neke i u promjeni ličnih zamjenica (*mene*, *tebe*, *njega*). Ali dakako za riječi *asistent*, *dirigent*, *komandant* i sl. književni je akcent samo na preposljednjem slogu. I u riječi

okupator, ambasador, deklamator i sl. usvojen je samo novoštokavski akcent na trećem slogu od kraja. I prenošenje akcenta na proklitiku, gdje god za to ima uvjeta, obvezno je za književni izgovor (*nā prag, ū kuću, nā glavu, nā stvār* i sl.).

Tako su dakle na desetom sastanku Pravopisne komisije završena teoretska raspravljanja o pravopisnim i akcenatskim problemima hrvatskosrpskoga književnog jezika. Sve te zaključke dužni su stilizatori prirediti kao dotjerani pravopisni tekst do 15. listopada o. g. i razaslati ih toga dana svoj jedanaestorici članova Pravopisne komisije, koja će se 11. studenoga sastati u Novom Sadu radi konačnog usvajanja pravopisnih stilizacija. Poslije toga stilizacije će biti predane javnosti. naučnim. književnim i prosvjetnim ustanovama i društvima na diskusiju. a poslije diskusije završne i odobrene stilizacije predat će se u štampu. te će izaći u isto vrijeme kao pravopisni priručnik latinicom i ijekavski u Zagrebu u izdanju Matice Hrvatske, a ćirilicom i ekavski u Novom Sadu u izdanju Matice Srpske, s jednakim pravilima za čitavo područje hrvatskoga ili srpskoga jezika. Kao što se predviđa, bit će to opsežan priručnik od 800 strana; pa će se za školske potrebe prirediti i posebno manje, školsko izdanje.

Pri zaključku lista upravo doznajem, da je sastanak u Novom Sadu odgođen na 25. XI. 1957.

Ljudevit Jonke

UZRAST — DOB

U jednom našem novinama (Borba, 3. IV. 1957., str. 2.) čitamo: *Koliko u našoj zemlji ima liječnika, kakav je njihov sastav po spolu, uzrastu i specijalnosti...* Gle, po uzrastu! pomislim. Nisam znao, da se vodi statistika i o uzrastu liječnika, niti sam slutio, zbog čega može koga zanimati, da li je neki liječnik drugačijeg uzrasta nego drugi i kakvu to ulogu uzrast liječnika može imati u kvalifikaciji ili rasporedu liječnika. Za zubara još-još, nekako bih i razumio! Jer dobro je, da je on malo pojači, pa kad potegne zub, da ga odmah i izvuče

i ne muči čovjeka (premda uzrast još ne jamči i snagu). Ali kod liječnika uopće? Baš da vidim! Čitam dalje. *Struktura liječnika po uzrastu otkriva jedan vakuum, koji je posljedica Drugog svjetskog rata, kada medicinski fakulteti nisu radili i kada je veći broj mladih liječnika izginuo.* Razabiram sada, da se radi o godinama života liječnika, o njihovoj dobi. A ja zabrazdio, otišao na krivi kolosijek! Ali nisam ja kriv: išao sam za autorom, a on mi je krivo namjestio skretnicu dajući riječi uzrast značenje, koje ona nema. Ta riječ u svim našim rječnicima ima značenje franc. taille, njem. Wuchs, tal. corporatura, lat. statura, to jest stas, rast.

Kakve veze ima stas sa dobi? Kod djece ima. Kod djece se sa dobi povećava i rast, stas, stupanj razvitka, pa grupiranje djece po dobi u glavnim je crtama i grupiranje po uzrastu, po stupnju razvitka tjelesnog i duševnoga. Pedagozi stoga mogu govoriti o djeci školskoga ili predškolskoga uzrasta i time misliti na stupanj razvitka vezan uz određenu životnu dob. Mogu o tome voditi i statistike. Ali kod odraslih takav trop ne vrijedi, jer zamijenjeni pojmovi nisu više u onoj uzročnoj povezanosti kao kod djece u razvitku. Stoga moramo ispraviti autorovu skretnicu i mjesto *uzrast* svuda staviti *dob: sastav po spolu, dobi i specijalnosti... struktura liječnika po dobi...* pa će nam misao ići onim kolosijekom, kojim ju je autor htio, a nije znao uputiti.

Slavko Pavešić

TAKVE SE STVARI NE BI SMJELE TISKATI

Tko uzima pero u ruke, da piše, valja da zna pisati, valja da pozna jezik, kojim piše, t. j. valja da ima u malome prstu sve zakone njegove gramatike, sintakse i pravopisa — drugim riječima: valja da je pismen. Inače ne ide. To je i najviše i najmanje, što se u tom poslu traži. Tko drukčije misli, na sasvim je krivome putu. Nije rečeno, da je svatko pismen, koji je svršio srednju školu ili možda i fakultet. Ima ljudi, koji su pravi majstori u svojoj struci,